

Ieder jaar was het weer paniek. Hebben we de cijfers voor de monitoring wel op orde? Terwijl het ook anders kan. Continue en structurele informatie als basis voor beleidskeuzes: voor de doorstroming in beschermd wonen, voor de afschaling van 24 uurszorg, voor de doorgeleiding van psychiatrische patiënten naar betaald werk. Diverse gemeenten hebben hiermee ervaring, al noemen ze het anders: ‘kennisgestuurd werken’, ‘betekenisvol sturen’ of ‘volgen, spiegelen, leren’.

“Rond 2015 wisten we het gewoon niet, het aantal jongeren in onze gemeente in jeugdzorg met verblijf. Terwijl we er wel verantwoordelijk voor waren”, memoreert Corina Brekelmans, projectleider kennisgestuurd werken in Nijmegen. Het was een wake-up call, waardoor het roer radicaal is omgegooid. Met behulp van een specialist in maatschappelijke impactmeting heeft Nijmegen alle gegevens in kaart gebracht en daar maatschappelijke businesscases (mbc’s) aan gekoppeld. “We streven bijvoorbeeld naar afname van jeugdigen met verblijf ten gunste van pleegzorg. Ook willen we stapeling van afzonderlijke voorzieningen voorkomen. De mbc’s helpen om heldere doelen te stellen en de voortgang erop te volgen. Inmiddels kunnen we per kwartaal of maand zien of iets toe- of afneemt”. Deze informatie vereenvoudigt aanzienlijk het gesprek met de aanbieders. “Daarvóór waren we afhankelijk van hun cijfers, nu weten we zelf hoe we ervoor staan en waar we naartoe willen.”

Maarten Thönissen herkent het belang van kwalitatief goede informatie. Zijn bedrijf verzorgt voor een 25-tal gemeenten de arrangementenmonitor, een gebundeld overzicht van gemeentelijke voorzieningen op het brede sociaal domein, tot op het niveau van wijken en buurten. “Voorheen was alles versnipperd en beperkte het zich tot het aantal cliënten en de gemaakte kosten. Deze monitor brengt alle aanwezige data samen en verzorgt een eerste analyse en duiding. Dat ook de gegevens van verzekeraar VGZ en het UWV erin zitten, maakt het uniek.” Goede, gecombineerde informatie gaat vooraf aan beleidskeuzes, laat de etalageparel 's-Hertogenbosch met zijn arrangementenmonitor zien. In de Brabantse hoofdstad is bijvoorbeeld zichtbaar in welke wijken huisartsen vaker dan elders doorverwijzen en waar de inzet van een praktijkondersteuner dus mogelijk effectief is. Ook blijkt uit de gekoppelde gegevens dat de samenloop tussen Jeugd-GGZ en andere voorzieningen uit de Wmo en Participatiewet, tegen de verwachting in meevalt.

Cruciaal bij kennisgestuurd werken is volgens Corine Brekelmans dat iedereen in de organisatie de werkwijze onderschrijft, van manager en beleidsmedewerker tot en met wethouder en raad. En het liefst ook de aanbieders. “Natuurlijk heeft iedereen zijn eigen rol en belang, maar een gezamenlijke richting is essentieel. We focussen ons daarom op de lange termijn en proberen daarvanuit actueel bij te sturen. Het is mijn overtuiging dat kennis en informatie tegenwicht bieden tegen de waan van de dag. Daarom steken we ook veel tijd in de relatie met landelijke kennisinstellingen als ZonMW, universiteiten en hogescholen.”

Ook Utrecht is ver in wat zij noemt ‘betekenisvol sturen’ of ‘volgen, spiegelen en leren’. De hele organisatie draagt deze aanpak en geeft daar invulling aan door drie datascientists in te zetten binnen de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling voor betekenisvolle analyses. Zij brengen onder andere in beeld hoe de jeugdhulp bij jongeren verloopt en of daar patronen in te ontdekken zijn. Door hun kennis te delen met de zogeheten Data Science Hub zijn ook andere gemeenten in staat deze analysetechniek toe te passen. Samen met de Ervaringswijzer (een van de Utrechtse parels in de etalage) vormt deze informatie de basis voor periodieke gesprekken met zorgaanbieders en gemeenteraad. “Het is eigenlijk een continu leerproces”, zegt Robin Tromp. “En het werk als onderzoeker wordt veel betekenisvoller. Het sluit direct aan bij degenen die betrokken zijn bij zorg en ondersteuning.”